

ЗАКОН

О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ЗАШТИТИ ЛИЦА СА МЕНТАЛНИМ СМЕТЊАМА

Члан 1.

У Закону о заштити лица са менталним сметњама („Службени гласник РС”, број 45/13) у члану 2. став 1. тачка 3) после речи: „психијатар” додаје се запета и речи: „односно дечји психијатар”.

После тачке 13) додају се тач. 14) и 15) које гласе:

„14) законски заступник детета са менталним сметњама је родитељ или усвојитељ или старатељ, а законски заступник пунолетног лица са менталним сметњама је старатељ;

15) лице од поверења лица са менталним сметњама је оно лице које је лице са менталним сметњама навело као лице од поверења психијатру, конзилијуму или суду, приликом задржавања или смештаја без пристанка у психијатријску установу.”

Члан 2.

У члану 4. став 1. на крају става брише се тачка и додаје се запета и речи: „у складу са прописима којима се уређује забрана дискриминације.”

После става 1. додају се нови ст. 2 – 4. који гласе:

„Психијатријска установа у којој се лечи лице са менталним сметњама може га упутити у другу здравствену установу ради пружања других видова здравствене заштите.

Здравствена установа у коју је упућено лице са менталним сметњама ради пружања других видова здравствене заштите, дужна је да му обезбеди одговарајућу здравствену заштиту под једнаким условима као осталим пацијентима, без дискриминације по основу менталних сметњи због којих се лечи у психијатријској установи.

Здравствени радник не може да одбије пружање других видова здравствене заштите лица са менталним сметњама због менталних сметњи од којих болује и лечи се у психијатријској установи.”

Досадашњи став 2. постаје став 5.

Члан 3.

У члану 12. после става 1. додају се нови ст. 2. и 3. који гласе:

„Лечење деце са менталним сметњама обавља се у здравственим установама и њиховим организационим јединицама, које су намењене лечењу деце.

У здравственим установама обезбеђује се лечење и боравак деце одвојено од пунолетних лица.”

Досадашњи ст. 2. и 3. постају ст. 4. и 5.

Члан 4.

У члану 13. став 1. мења се и гласи:

„Превенција менталних сметњи, нега, лечење и рехабилитација лица са менталним сметњама обављају се кроз све нивое здравствене заштите,

првенствено у примарној здравственој заштити, увек када је то могуће и у складу са потребама лица.”

Члан 5.

У члану 15. став 1. после речи: „индикација,” додају се речи: „процењених потреба пацијената, краткорочних и дугорочних циљева третмана”.

После става 1. додаје се нови став 2. који гласи:

„Уколико надлежни психијатар односно конзилијум, процени да лице са менталним сметњама није у стању да расуђује у мери која је потребна за учешће у креирању индивидуалног плана, установа ће обезбедити да ово лице изражава жеље и доноси одлуке уз подршку законског заступника, односно лица од поверења.”

Досадашњи ст. 2. и 3. постају ст. 3. и 4 .

Члан 6.

У члану 16. став 3. после речи: „психијатар” додаје се запета и речи: „односно дечји психијатар.”

Члан 7.

После члана 16. додаје се члан 16а који гласи:

„Члан 16а

Лице са менталним сметњама може имати само једно лице од поверења.

Лице са менталним сметњама може обавестити лице од поверења о престанку својства лица од поверења обавештењем психијатра, конзилијума или суда о престанку својства лица од поверења. Психијатар, конзилијум, односно суд обавештавају лице од поверења о престанку тог својства.

Лице од поверења активно учествује у лечењу лица са менталним сметњама, прима информације о здравственом стању и у активној је комуникацији са особљем здравствене установе и лицем са менталним сметњама током процеса лечења. ”

Члан 8.

У члану 20. став 3. после речи: „психијатријску установу,” додају се речи: „уз сагласност тог лица,”, а после речи: „психијатар” додаје се запета и речи: „односно дечји психијатар”.

После става 3. додаје се нови став 4. који гласи:

„Дете које је навршило 15 година и које може да разуме сврху и последице смештаја у психијатријску установу и које је на основу тога способно да донесе одлуку о престанку на смештај, може се сместити у психијатријску установу на основу писменог престанка, у складу са законом којим се уређују права пацијената”.

Досадашњи ст. 4 – 6. постају ст. 5 – 7.

У досадашњем ставу 4. који постаје став 5. речи: „на захтев и”, бришу се.

Досадашњи став 5. који постаје став 6. мења се и гласи:

„Дете које није навршило 15 година, дете које је навршило 15 година и које не може да разуме сврху и последице смештаја у психијатријску установу, лице лишено пословне способности и лице са менталним сметњама за које се

утврди да не може да разуме сврху и последице смештаја у психијатријску установу и које на основу тога није способно да донесе одлуку о пристанку на смештај, може се сместити у психијатријску установу на основу писменог пристанка законског заступника, односно старатеља”.

У досадашњем ставу 6. који постаје став 7. после речи: „психијатар”, додаје се запета и речи: „односно дечји психијатар”.

Члан 9.

У члану 21. став 1. после речи: „психијатар”, додаје се запета и речи: „односно дечји психијатар”.

Члан 10.

У члану 22. став 3. мења се и гласи:

„Уколико доктор медицине дома здравља или завода за ургентну медицину процени, на основу прегледа, да су потребни преглед и мишљење психијатра упутиће без одлагања лице са менталним сметњама у надлежну здравствену установу.”

Члан 11.

Члан 23. мења се и гласи:

„Члан 23.

Психијатар, односно дечји психијатар који прими лице из члана 22. овог закона дужан је да у најкраћем року изврши његов преглед, како би утврдио да ли постоје здравствени разлози за његово стационарно лечење.”

Члан 12.

У члану 24. став 1. после речи: „психијатар”, додаје се запета и речи: „односно дечји психијатар”.

У ставу 4. после речи: „установу”, додају се речи: „без његовог пристанка”.

После става 4. додају се ст. 5 – 8. који гласе:

„Изузетно од става 4. овог члана, нерадним данима, односно викендом и празницима, надлежни психијатар који није учествовао у задржавању лица без пристанка ради лечења, преиспитује разлоге и одлучује да ли ће се ово лице задржати на болничком лечењу или ће бити отпуштено, најкасније у року до 24 сата од тренутка задржавања без пристанка.

Уколико процени да више не постоје разлози за задржавање без пристанка, надлежни психијатар из става 5. овог члана може донети одлуку о даљем задржавању или отпуштању из установе у складу са израженом писменом вољом пацијента.

Након извршене процене од стране надлежног психијатара да и даље постоје разлози за задржавање без пристанка лица са менталним сметњама, одлуку доноси конзилујум најкасније првог радног дана од дана извршене процене, у писменом облику.”

Члан 13.

У члану 25. став 3. речи: „једном од чланова уже породице, као и” бришу се, а после речи: „надлежном органу старатељства” додаје се запета и речи: „односно лицу од поверења”.

Члан 14.

У члану 28. став 3. мења се и гласи:

„Суд позива на рочиште лице са менталним сметњама које је задржано без пристанка, његовог законског заступника, пуномоћника, односно лице од поверења.”

Став 4. брише се.

Члан 15.

Члан 31. мења се и гласи:

„Члан 31.

Суд може, пре истека времена одређеног за задржавање лица са менталним сметњама у психијатријској установи, по службеној дужности или на предлог тог лица, његовог законског заступника или психијатријске установе, да одлучи о престанку мере задржавања без пристанка, ако утврди да се здравствено стање тог лица побољшало у толикој мери да су престали здравствени разлози за његово даље задржавање без пристанка.

Суд је дужан да донесе решење о престанку мере задржавања без пристанка и исто достави без одлагања психијатријској установи, лицу које је задржано у психијатријској установи, законском заступнику, односно лицу од поверења, а најкасније 24 сата након достављања предлога о престанку мере задржавања без пристанка.

Након доношења одлуке из става 2. овог члана лечење може бити настављено само уз писмени пристанак пацијента, односно законског заступника.”

Члан 16.

У члану 32. став 1. после речи: „психијатра”, додаје се запета и речи: „односно дечји психијатар”.

Члан 17.

Члан 36. мења се и гласи:

„Члан 36.

Суд је дужан да, без одлагања, а најкасније у року од 24 сата након одржаног рочишта, решење о задржавању у психијатријској установи без пристанка лица са менталним сметњама достави том лицу, његовом законском заступнику, надлежном органу старатељства ако је лице под старатељством, односно пуномоћнику, лицу од поверења лица са менталним сметњама и психијатријској установи у којој је лице са менталним сметњама задржано без пристанка.”

Члан 18.

Члан 38. мења се и гласи:

„Члан 38.

Свако лице са менталним сметњама које је смештено у психијатријску установу, има право да:

1) буде обавештено о разлозима и циљевима смештаја, сврси, природи, последицама, корисности и ризицима спровођења предложеног лечења, као и о идентитету и професионалном статусу здравствених радника и здравствених сарадника који учествују у поступку његовог лечења;

2) у време пријема, а касније на свој изричит захтев, буде упознато са својим правима и обавезама, као и да буде поучено о томе како може да их остварује;

3) активно учествује у планирању и спровођењу свога лечења, опоравка и ресоцијализације;

4) се радно оспособљава према општем или посебном програму за лице са менталним сметњама;

5) добије одговарајућу накнаду за рад у радно-терапијским пословима од којих психијатријска установа у којој се налази на лечењу остварује приходе;

6) подноси приговоре, у складу са законом којим се уређују права пацијената;

7) без надзора и ограничења подноси захтеве, приговоре, жалбе и друге правне лекове надлежним правосудним, државним и другим органима;

8) се саветује насамом са својим законским заступником, лицем од поверења или пуномоћником;

9) се одмара, дружи са другим лицима, бави рекреативним активностима, у складу са својим могућностима и да прима посете;

10) о свом трошку шаље и прима, уз пуну приватност, без надзора и ограничења, пошту, пакете, новине и да телефонира;

11) прати радио и телевизијске програме;

12) држи код себе предмете за личну употребу;

13) да учествује, по сопственом избору, у верским активностима, у оквиру могућности које има психијатријска установа;

14) да зависно од пола, буде смештено и да спава у одвојеним просторијама, осим у јединицама интезивне психијатријске неге.

Остваривање права лица са менталним сметњама из става 1. тач. 1), 2), 3), 6) и 7) овог члана, у име овог лица може захтевати и његов законски заступник.

Поред права из става 1. овог члана дете са менталним сметњама остварује и:

1) право да његови најбољи интереси буду од првенственог значаја;

2) право детета да буде смештено и да се лечи, спава и обавља свакодневне активности одвојено од одраслих;

3) право на посете у највећој могућој мери, у складу са његовим најбољим интересом и здравственим и другим потребама;

4) право на образовање у складу са прописом којим се уређује образовање и васпитање;

5) право на игру, рекреацију и одмор, у складу са кадровским и просторним могућностима здравствене установе;

6) друга права у складу са прописима којима се уређују права пацијената, здравствена заштита и здравствено осигурање.

Лице са менталним сметњама је дужно да активно учествује у лечењу, а под условима уређеним чл. 16 – 18. овог закона, односно уколико је дало пристанак на лечење.

Лице са менталним сметњама је дужно да активно учествује у лечењу, према претходно договореном терапијском програму.

У случајевима када лице са менталним сметњама није дало пристанак на лечење, а лечено је, чим његово здравствено стање то дозволи, мора:

- 1) бити обавештено од стране психијатра о свом здравственом стању и поступку лечења;
- 2) имати приступ својој медицинској документацији;
- 3) бити информисано о свом праву да уложи жалбу.

За време лечења и остваривања здравствене заштите, лице са менталним сметњама је дужно да поштује правила о условима боравка и понашања предвиђених општим актима психијатријске установе.

Права из става 1. тач. 9) – 13) овог члана могу се ограничити само на основу индивидуалне процене, када постоје конкретне и документоване околности које указују на непосредан и озбиљан ризик по безбедност лица са менталним сметњама, других лица или безбедност психијатријске установе. Ограничење може трајати само док постоје разлози због којих је одређено и психијатар је дужан да га без одлагања укине када ти разлози престану. О донетој одлуци о ограничењу права, психијатријска установа је дужна да без одлагања обавести лице са менталним сметњама, лице од поверења, законског заступника, орган старатељства, директора здравствене установе и суд.

Одлуку о ограничењу права из става 8. овог члана психијатар доноси на основу конкретних чињеница, руководећи се начелима неопходности и сразмерности. Психијатар је дужан да одлуку одмах упише у медицинску документацију лица са менталним сметњама, а писмено образложење мора да садржи: врсту и обим ограничења, конкретне разлоге за његово одређивање, тачан датум и време почетка, као и очекивано трајање ограничења.”

Члан 19.

Члан 41. мења се и гласи:

„Члан 41.

Подаци из медицинске документације и евиденције, или копије тих података могу се достављати суду, тужилаштву, организацији обавезног здравственог осигурања, правним лицима која обављају делатност добровољног здравственог осигурања, органу надлежном за послове статистике као и здравственим установама које обављају послове јавног здравља, у складу са законом.

Подаци из става 1. овог члана достављају се органу старатељства за лице под старатељством, а подаци о лицу од поверења, само уз писмену сагласност лица чији се подаци траже.”

Члан 20.

Члан 43. мења се и гласи:

„Члан 43.

Психијатар, уз претходну сагласност директора установе може да одобри разговор лица са менталним сметњама, смештеног у психијатријску установу, са службеним лицима министарства надлежног за унутрашње послове које је дужно да претходно писмено затражи тај разговор.

Психијатар уз претходну сагласност директора установе може да одобри разговор лица са менталним сметњама, смештеног у психијатријску установу,

са стручним радницима надлежног органа старатељства, само када то дозвољава његово здравствено стање, уз претходну сагласност пацијента.

Заштитник грађана, у складу са прописима, може да обавља ненадзиране разговоре са особама хоспитализованим у психијатријским установама, у оквиру остваривања мандата националног превентивног механизма.

Лице са менталним сметњама које је смештено у психијатријску установу, има право да тражи заштиту својих права, у складу са законом којим се уређује област заштите права пацијената.

Захтев особе са менталним сметњама из става 4. овог члана документује се у писаној форми у његовој медицинској документацији.”

Члан 21.

У члану 45. у ставу 1. речи: „одређен присилни смештај” замењују се речима: „одређено задржавање без пристанка или настављено лечење уз писмени пристанак”.

Члан 22.

У називу изнад члана 46. речи: „и изолација”, бришу се.

У члану 46. ст. 1. и 2. речи: „и изолација”, у одређеном падежу, бришу се.

После става 2. додаје се став 3, који гласи:

„Физичко спутавање деце спроводи се у изузетним случајевима, на основу одлуке психијатра и његове процене да је физичко спутавање једини начин да се спречи тешко угрожавање живота и здравља детета са менталним сметњама, других пацијената и других лица.”

Члан 23.

У називу изнад члана 47. речи: „и изолације”, бришу се

У члану 47. став 1. речи: „и изолација”, бришу се.

У ставу 2. речи: „Ове мере могу да трају” замењују се речима: „Ова мера може да траје”.

Члан 24.

У називу изнад члана 48. речи: „и изолације”, бришу се.

У члану 48. у ст. 1. и 2. речи: „и изолације”, бришу се.

Члан 25.

У називу изнад члана 49. речи: „и изолацији”, бришу се.

У члану 49. став 1. речи: „и изолације”, бришу се, а после речи: „доноси психијатар, додаје се запета и речи: „односно дечји психијатар”.

У ставу 2. речи: „и изолације”, бришу се, а после речи: „као и име психијатра”, додаје се запета и речи: „односно дечјег психијатра”.

У ставу 3. речи: „одмах”, и речи: „и изолацији”, бришу се.

У ставу 3. након речи: „законског заступника лица са менталним сметњама” додаје се запета и речи: „односно лицу од поверења”.

Члан 26.

Назив изнад члана 50. и члан 50. мења се и гласи:

„Праћење примене физичког спутавања

Члан 50.

Физичко спутавање лица са менталним сметњама не може да траје дуже од два сата у континуитету, без претходне процене оправданости мере од стране психијатра, односно дечијег психијатра.

Психијатар, односно дечији психијатар је дужан да прати физичко и ментално стање лица са менталним сметњама за време примене физичког спутавања.”

Члан 27.

После члана 62. додају се чл. 62а и 62б који гласе:

„Члан 62а

Новчаном казном од 500.000,00 до 1.000.000,00 динара казниће се здравствена установа уколико лицу са менталним сметњама ускраћује, односно повређује права из члана 4. овог закона.

За прекршај из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице здравствене установе новчаном казном од 50.000,00 до 100.000,00 динара.

Новчаном казном из става 2. овог члана казниће се здравствени радник, здравствени сарадник, као и друга лица запослена у здравственој установи ако поступе супротно одредбама члана 4. овог закона.

Члан 62б

Новчаном казном од 500.000,00 до 1.000.000,00 динара казниће се здравствена установа уколико лицу са менталним сметњама ускраћује, односно повређује права из члана 48. став 2. овог закона.

За прекршај из члана 48. став 2. овог закона казниће се и одговорно лице здравствене установе новчаном казном од 50.000,00 до 100.000,00 динара.

Новчаном казном из члана 48. став 2. овог закона казниће се здравствени радник, здравствени сарадник, као и друга лица запослена у здравственој установи ако поступе супротно процедурама везаним за физичко спутавање”.

Члан 28.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.